

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris Theologia Tripartita Universa

Complectens nunc Bibliothecam perfectam Viri Ecclesiastici, ordine
sequenti

Controversiae Heterodoxae Ac Scholasticae - Cum speciali Notitia rerum
Modernarum, & Chronologia totius Monarchiae Sacrae, & Saecularis,
Pontificum, Conciliorum &c. Haeresum omnium, ac Propositionum
damnatarum Mundi Sex Aetatum ...

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Controversia 7. De Gratia Efficaci, & in quo illa consistat, variorum
sententiæ, discutiuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38447

naturalis ad celebrandum, non impedit quo minus jam actu naturali velim efficaciter Sacerdotium, tantum postea conferendum. Quia tamen dictus amor est naturalis, nihil conferens ad justitiam supernaturalem, nec repugnans peccato habituali, neque sufficiens ut occurrente difficultate perseveret ad totius legis observantiam, hinc est quod à Patribus, aut Conciliis actibus gratiæ non annumeretur, cum tantum agant de amore ad salutem conducente, qui solet esse supernaturalis.

At, inquit, S. Augustinus sic insinuat amorem castum & perfectum elici ex gratia, ut agens contra Pelagianos sapius inculcet, ubi non est Spiritus gratiæ, ibi dominari peccatum.

Respondeo, aliud non inculcari ab Augustino, quam gratiam esse necessariam ad actus conducentes ad salutem, & in infidelibus defectu fidei raro dari opus ex omni parte honestum; hinc merito pronunciat: ubi non est Spiritus gratiæ ibi dominari peccatum, ibi enim censetur peccatum dominatum obtinere, ubi opera honesta rarius exercentur.

CONTROVERSIA SEPTIMA.

De Gratia efficaci, & in quo illa consistat, variorum sententia discutuntur.

Quæstiones de efficacia gratiæ indubitata solutio, scopus est ad quem summa orbis Christiani ingenia ingenti studio collimarunt, & à quo plures certo aberrarunt, quemque nondum ullus Theologorum ita attingit, ut omnium suffragio comperta veritatis palmam retulerit. Siquidem angustia hic undique, & facilis error, quia inter duos scopulos navigandum est, si ad tuendum vim gratiæ divini nimium declines, destituis libertatem humanam: si ultra metam libertati patrocinaris, vim gratiæ inanem relinquis. Hanc difficultatem pridem advertit ipse S. Augustinus libro 2. de peccatorum meritis cap. 19. Querentem, inquit, vehementer angustat, ne sic defendamus gratiam ut liberum arbitrium auferre videamur, rursum ne liberum sic asseramus arbitrium ut superbâ impietate ingrati Dei gratiæ judicemur. Olim incumbendum erat S. Augustino contra Pelagianos immodicâ elatione libertatis, vim gratiæ infringentes: sed neque minus laborandum est hoc ævo, ne cum Calvinii ac Lutheri affectis in efferenda gratia sic vela laxemus, ut libertas humana fatali necessitate depressa naufragium patiat. In hac opinionum sese collidentium procella, clavum suo jure arripuerunt Pontifices Romani, qui uti in hac quæstione olim Scholæ Thomisticæ & Societatis opinandi modum præscripserunt, ita hac tempestate quibusdam ad devia deflectentibus certam credendi legem imposuere.

Itaque de gratiæ efficacia primus error est Calvinii, Itheri, ac plurium Sectariorum, qui docent omnem Dei gratiam internam esse efficacem, ac hominis voluntatem sic ad assensum impellere, ut illi non sit liberum gratiæ impellenti resistere, atque ita absolute admittunt voluntatem inevitabili necessitate ad agendum moveri; imo in ordine ad operationem gratiæ in natura lapsâ liberum penitus interisse arbitrium.

Dogma Jansenii, quamvis nolit dimittere nomen

liberi arbitrii, admittit tamen ad operationem gratiæ efficaciæ sive victricis in statu naturæ lapsæ, non requiri libertatem à simplici necessitate, sed sufficere libertatem à coactione; quem errorem fufus refutavimus supra part. 2. pag. 64. inter polemica, in propositâ inter quinque damnatas.

Quidam Moderni, ut in explicanda gratiæ efficaciæ hunc scopulum in speciem declinare videantur, asserunt gratiam efficacem sitam esse in delectatione justitiæ quæ sit victrix, sive major delectatione terrena illi opposita: docentque illi delectationi, dum est major, voluntatem non posse non obsecundare, & recte agere: quamvis possit eidem delectationi justitiæ non obtemperare, quando delectatio terrena major assurgeret: & ob hanc potestatem quantumvis remotam, putant efficaciam hujus gratiæ cum libertate conciliari. Volunt itaque ad libertatem indifferentiæ sufficere, quod voluntas possit non agere, quantum est ex parte eorum quæ voluntatem positive afficiunt; ac proinde libertati actus nihil obesse negationem illam majoris delectationis terrenæ ad efficaciam istius gratiæ requisitam; quia scilicet negatio illa voluntatem positive non afficit. At contra hoc novum effugium alii passim Theologi hæcenus censent, ad tollendam libertatem indifferentiæ sufficere, quod posita gratiâ cum ista negatione, non sit in potestate voluntatis ab agendo abstinere, sed ad bene agendum inevitabili necessitate determinetur.

Neque istâ viâ declinatur error Jansenii, quem constat eandem in explicanda gratiæ efficaciæ sententiam tenuisse, nisi quod ille palam admisit, cum sua doctrina non debere conciliari libertatem indifferentiæ, quam docuit non esse necessariam ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ; moderni verò illi velint eam doctrinam stare cum libertate ad meritum & demeritum sufficientem. In quo non re, sed voce à Jansenio dissidere, facile colliges ex ejusdem verbis, quæ hic breviter adduco, ex lib. 8. de gratia Christi cap. 2. Delectatio victrix, quæ Augustino est efficacis adiutorium, relativa est; tunc enim est victrix quando alteram superat; quod si contingat alteram ardentiorē esse, in solis inefficacibus desiderii hæretur animus, nec efficaciter unquam volet quod volendum est.

Facile autem ostendi potest hanc modernorum viam nullo modo conciliare suam gratiam victricem cum libertate voluntatis humanæ. Nam etsi possit existere illa entitas delectationis cælestis sic ut non causet actum bonum voluntatis, non potest tamen sine ullo actu existere delectatio victrix, cum in eorum sententiâ delectatio prout est victrix, sive efficacis, non sit sola entitas gratiæ sive delectationis cælestis, sed illa simul cum negatione majoris aut æqualis delectationis terrenæ: cum his autem, ut ipsi docent, nequit se voluntas determinare ad non agendum; adeoque sub gratia hæc efficaci constituta non poterit ab actione bona abstinere, sed ad illam exercendam ineluctabili necessitate rapietur.

Ab hac doctrina Scholæ Thomistarum se semper alienam profiteretur, gratiamque in sua sententiâ omni studio, & aliâ viâ cum libertate conciliare conatur. Docent itaque Thomistæ dari etiam gratiam efficacem à sufficienti intrinsicè diversam, quæ tribuat ipsam operationem, quam proinde volunt esse physice prædeterminativam voluntatis, sic ut nunquam possit suo effectu carere. Et ut majori cum certitudine

titudine quid in hac parte Thomistæ sentiant referamus, juvat hic adducere explicationem ipsorum verbi conceptam in Capitulo Provinciali Inferioris Germaniæ habito Lovanii 25. Aprilis 1668. ubi aliis præmissis sic pergit explicatio: Ideo autem taliter efficax gratia in Thomistarum Schola physicè prædeterminans dicitur, non quod imponat voluntati necessitatem aliquam, sicut est in rebus naturalibus quæ sunt omninò determinatæ ad unum, vel aliquam aliam physicam qualitatem voluntati imprimat, quæ per modum naturæ eam impellat aut necessitet; sed ideo tantum quod per gratiæ suæ auxilium Deus, nullâ præsuppositâ scientiâ mediâ aut conditionatâ boni usus nostre voluntatis, eam ad actus bonos liberos determinet, non solum interius suadendo, excitando, invitando, aut aliter moraliter attrahendo, sed etiam activè, verè, & propriè, & per modum agentis, absque violentia tamen ex parte potentia, & in ipsâ potentia causæ ipsam voluntatis actionem, adeoque gratia sit bonæ voluntatis, verè, & propriè effectrix, quâ fit ut homo ad suam actionem infallibiliter se determinet, non ex necessitate, sed juxta suum proprium modum omnimodæ libertatis; sicq; omnis efficacia proveniat ex sola gratia, & ex ipsâ Dei omnipotentia, nec illam expectet aut emendicet à libero arbitrio, neque efficax sit dependenter ab illo.

Et quia motio moventis præcedit motum mobilis ratione, & causâ, rectè etiam præmotio ac determinatio activè, verè & propriè, & in hoc sensu physicè efficiens appellatur, in quo intelligitur applicatio virtutis ad actionem, sicut homo est causa incisionis cultelli ex hoc ipso quo applicat acumen cultelli ad scindendum movendo ipsum, sicque tota operatio pertinet ad gratiam sicut ad causam effectivam, promotivam, & determinantem, conformiter ad Tridentinum Sess. 6. can. 4. Subscriptum huic expositioni in dicto Capitulo viginti & unis.

Quidquid sit de Thomistice sententiæ veritate, pridem certè per Apostolica decreta veritum est ullam ei censuram inire. Non est igitur de hac Schola benè meritis ille, qui conatus est in explicanda gratiæ efficacia, concordiam inducere inter Thomistarum sententiam, & eam quam aliqui Augustinianam præterdunt de gratia victricè. Non ignorant enim viri ex illa Schola magis perspicaces, rem esse non exigui periculi, velle parè cum illa doctrina fortem subire.

Scotistæ relata Thomistarum sententiam passim impugnant, negant enim gratiam esse intrinsecè prædeterminativam. Volunt tamen eam esse extrinsecè determinativam voluntatis, ratione decreti adjuncti, quo Deus absolutè & efficaciter, ac exclusâ scientiâ mediâ, intendit obtinere & efficere consensum voluntatis: an hæc sit sincera Scoti doctrina multum dubitat Suarez de auxiliis cap. 5. Ab utraque sententia diverfa est doctrina Societatis, uti infra patebit.

Contra Thomistas facere possunt argumenta supra allata de physica prædeterminatione, & scientiâ mediâ. Insuper ex sententia Scotistarum sequi videtur, decretum illud divinum ad obtinendum actum intentum fallibili & cæco modo procedere: quia cum gratia ex vi illius decreti data: sit intrinsecè indifferens, tantum fallibili modo connectitur cum

R. P. Arjsek. Tom. I.

actû efficaciter intento: ergo cum in illa sententia excludatur scientiâ mediâ, non est unde Deus fortia- tur securitatem infallibilem de actû ponendo. Neque dicas, vi decreti divini voluntatem nostram infallibiliter trahendam, sicut nostra potentia motiva vi voluntatis ad motum impellitur. Nam contra, vel decretum illud divinum vi sua infallibiliter infert nostrum consensum, & sic tollitur nostra libertas: vel causat consensum contingenter per medium indifferens, & sic ex nullo capite poterit Deus reddi securus de consensu securo.

Aliæ sunt de hac quæstione opiniones minus celebres, qualè sustinet Mascarenias, & alii, qui docent entitati gratiæ efficaci inesse vim quamdâ determinandi moralem, ob singularem hujus attemperationem cum voluntate, ideoque semper connectendam cum effectu.

At contra hanc etiam opinionem militat vis superioris argumenti. Vel enim gratia sic attemperata habet ex se antecedentem & infallibilem connexionem cum consensu voluntatis, & sic evertit libertatem: vel habet connexionem fallibilem, atque ita non repugnat eam gratiam reddi inefficacem, & aliam reddi efficacem sine istiusmodi attemperatione; ergo non potest in hac attemperatione gratiæ efficacia consistere.

Ut has evaderet difficultates, alteram excogitavit viam P. Bonæ Spei vir doctus ex Ordine Carmelitarum, qui gratiam efficacem constituit in qualitate ita accommodata flexibilitati voluntatis, ut hæc certo consentiat gratiæ, uno ex pluribus instantibus, aut alterutro duorum instantum indeterminatè, sic ut qualitas illa non sit determinans ad unum simpliciter, prout est prædeterminatio physica, sed ad unum sic eligendum, ut quovis eorum instantum sit in potestate voluntatis eligere, vel non eligere quoad substantiam actus, aut omissionis; ac proinde eligat liberè, quia agit v. g. ultimo instanti, non merè, quia adest illa qualitas, sed quia liberè omisit agere priori instanti.

Sed nulla ex parte satisfacit hæc nova cogitatio. Nam ex ea sequitur primò, Deum non posse obtinere consensum hominis, & cum convertere eo instanti quo voluerit, sed tantum aliquo instanti indeterminato. Secundò, Si primo instanti ex duobus voluntas non consensit, jam in secundo ad consensum absolutè necessitabitur: nam libertas requirit ut eo instanti quo ponitur actus possit non poni, neque sufficit liberè fuisse omisum priori instanti. Tertiò, tollitur istâ viâ libertas illa, quæ ad meritum requiritur: quia tantum merebor quod potius hoc quam illo instanti ponam consensum, quam alterutro debeo necessariò elicere: quinimò potius demerebor si verbî gratiâ consensum ad actum bonum suspenderit quantum potui, & tantum consenserim ultimo instanti, ultra quod non potui consensum differre.

Postremò, Schola Societatis, prædictis contraria cum aliis docet, efficaciam gratiæ, præter ipsam gratiæ entitatem ex se indifferentem, reliquasque dispositiones & circumstantias se tenentes ex parte actus primi, involvere consensum voluntatis conditionatè futurum, prævisum per scientiâ mediâ, si in illis circumstantiis gratia à Deo concedatur. Illud autem dicitur se tenere ex parte actus primi, quod

R præ-

prærequiritur ad agendum: sive quod influit in effectum mediâtè vel immediâtè, vel simpliciter requiritur ut hic & nunc effectus possit poni, etsi in eum physicè non influat.

Explicatur ea sententia hoc modo: Deus vult convertere, aut salvare Petrum per actum finalem pœnitentiæ: habet in potestate sua gratias innumeras ex se indifferentes quibus possit Petrus consentire, aut non consentire; videt ergo Deus per scientiam mediâ, cui harum gratiarum Petrus esset consenturus, cui non consenturus si eam in certis circumstantiis haberet, verbi g. dum in extrema vitæ hora versabitur. Illa itaque gratia est efficax in actu primo respectu Petri, cui Deus prævidet illum consenturum si detur: erit eadem gratia efficax in actu secundo si in dictis circumstantiis à Deo actu concedatur. Repugnat enim Deum prævidere effectum cum causa etiam indifferenti sub certa conditione connectendum, & illum effectum, posita conditione, ab ea causa non procedere.

Hic autem procedendi modus salvat ex parte Dei dignitatem, & infallibilem efficientiam gratiæ efficacis, præ sufficienti, & hanc gratiæ infallibilitatem conciliat cum libero voluntatis arbitrio; in quibus utrimque conciliandis in aliorum sententiis versatur præcipuus cardo difficultatis. Ac primò quidem, hac ratione ex parte providentiæ divinæ; talis gratia constituitur idoneum instrumentum, quo certissimè possit Deus obtinere actum bonum & meritum voluntatis creatæ: per hanc potest infallibiliter prædestinare ad merita, & gloriam: per hanc potest habere in manu sua cor hominis quantumvis durum, & illud invictè & indeclinabiliter quocumque voluerit inflectere; non minus quam si humanum arbitrium adamantinis vinculis gratiæ necessitantis constrictum detineret. In hac porò sententiâ ostenditur nullum incurri periculum violandæ libertatis humanæ, quia gratia efficax sic explicata, nihil involvit ex parte actus primi quod ex se non sit indifferens ad actum inferendum. Nam voluntas, & entitas gratiæ, & decretum quo Deus concursum præparat, est indifferens & indeterminatum ad consensum vel dissensum secutum. Scientia autem mediâ propriè non tenet se ex parte actus primi, quia neque influit in consensum immediâtè aut mediâtè, neque requiritur simpliciter ut voluntas possit agere, sed tantum ut à Deo gratia, & concursus providè offeratur, cum notitia effectus secuturi si conditio ponderetur. Quamvis enim, quod fieri nequit, à Deo abesset scientia mediâ, hoc ipso quo hæc gratia poneretur in voluntate, & Deus paratus esset hic & nunc concurrere, eodem modo voluntas exiret in actum.

Cætera quæ opponuntur, eò ferè tendunt, ut probent in hac sententiâ, sine gratia per se victrici, aut determinante, Resolutionem ultimam Conversionis humanæ referendam esse in determinationem liberi arbitrii, dicendumque hominem converti, non quia adest gratia divinâ, sed quia voluntas humana liberè consentit. Verùm hæc sententia non docet ita simpliciter loquendum, sed hoc modo: Ideò homo convertitur, quia à Deo accepit ut convertatur. Resolvitur itaque consensus voluntatis humanæ in Deum per gratiam cooperantem, tanquam in primam & principalem causam boni operis, à qua voluntas humana semper in agendo dependet: hinc

conversionis humanæ rectè statuitur hæc ultima resolutio: Ideò credit & convertitur homo, quia vult, cum conversio in actu voluntatis consistat: ideò vult converti, quia congruenter per gratiam vocatus est; ideò congruenter vocatus, quia voluit Deus gratiam, quam novit congruentem, nunc homini largiri.

Ita docet hæc sententia, quam breviter retulisse sufficiat, quoniam ab illa contra quosdam alios fufius tractanda hic abstinere necesse est. Argumenta quædam, quæ pro gratia victrici superius relata hoc tempore adducuntur, resoluta sunt supra in Controv. de scientia mediâ, & præcipuè Part. I. Tract. II. cap. 2. ubi contra propositiones Jansenij ostendimus, interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ voluntatem humanam posse resistere, pag. 63.

CONTROVERSIA OCTAVA.

De justificatione & Gratia habituali.

Dico primò: Ad justificationem impii non sufficit peccata non imputari, sed requiritur Sanctificatio, & renovatio interioris hominis, per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum. Ita definit Tridentinum *Sess. 6. cap. 7.* contra Lutherum, Calvinum, eorumque assecclas, qui negant per justificationem impii peccata tolli aut deleri, sed tantum tegi, & homini amplius non imputari. At contra; concipi non potest quo modo possint peccata Deo tegi, nisi penitus aboleantur, fieri enim non potest ut quæ nondum sunt deleta, divinis oculis omninò cernentibus tegi possint.

Dico secundo: Datur forma hominem sanctificans, distincta ab omni actu iusti, habitualiter inherens, & permanenter justum constituens, quæ dicitur Gratia habitualis. Ita docent modò omnes Theologi, quorum multi censent esse de fide, quamvis hoc neget Sotus, Canus, Bannez, Valquez, disp. 103. cap. 6. si agatur de justificatione adulti extra Sacramentum per actum charitatis, aut contritionis perfectæ, quos actus putant per se formaliter justificare.

Probat autem assertio universaliter ex Tridentino *Sess. 6. cap. 7. & can. 11. Si quis dixerit homines justificari... exclusâ gratiâ, & charitate qua in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffunditur, atque illis inheret, &c. anathema sit.* Atqui certum est parvulis formam illam permanentem inherere, absque ullo actu suæ voluntatis, dum per Baptismum justificantur: certum quoque est in adultis formam illam non consistere in aliquo eorum actu dum justificantur per aliquod Sacramentum v. g. pœnitentiæ cum sola attritione, quæ communi omnium consensu non est forma justificans. Ergo dicendum est universim etiam extra Sacramentum formam justificantem sitam esse in gratia sanctificante, quæ animæ, etiam dum nullum actum elicit, permanentem inheret. Actus autem Charitatis & contritionis perfectæ tantum sunt prævia dispositio ad gratiam sanctificantem, quæ per se formaliter justificat.

Atque hæc esse mentem Concilii non parum confirmant verba Cardinalis Pallavicini in *Histor. Tridentini Part. I. lib. 8. cap. 14.* Denique inquit, considero quod mens Concilii fuit stabilire habitum infusum justitiæ, & non meram justitiam intrinsicam, non